

ТЕЛЕСКОПІЯ ЯК ІЗ СПОСІБ СЛОВОТВОРЕННЯ

Суспільство постійно розвивається та вдосконалюється в політичній, економічній, науково-технічній, духовній, культурній сферах життя, відповідно, і словниковий склад мови також зазнає змін як відображення об'єктивного процесу розвитку суспільства. Процес збагачення, поповнення словникового складу мови на сучасному етапі відбувається переважно двома шляхами: за рахунок зовнішніх резервів, тобто запозичення, і використання внутрішніх резервів мови, тобто словотвору. Англійська мова стрімко поповнює свій словниковий склад, що відбувається переважно за рахунок власних мовних ресурсів, тобто через словотвір та зміну значення наявних одиниць. Словотвір – це процес утворення нових слів від уже наявних у мові [5]. У сучасних умовах в англійській мові постійно виникають нові слова, поняття, словотворчі моделі. Одним із нових і найпоширеніших способів словотвору в сучасній англійській мові вважають словозлиття, або телескопію.

Телескопічні слова відіграють важливу роль у процесі сучасного словотворення. Завдяки телескопії, а саме телескопічній одиниці *NIXONOMICS* = *Nixon* + *economics*, виник словотворчий елемент – *nomics*. Згодом утворилися схожі телескопізми (*CLINTONOMICS*; *REAGANOMICS*, в яких елемент *-nomics* став асоціюватися зі словотворчим суфіксом, який додавався до власних назв. На сучасному етапі суфікс *-nomics* почав приєднуватися до загальних іменників: *bimbonomics*, *cybernomics*, *mediconomics* [3, 190]. Словотворчий елемент *docu-* уперше з'явився у телескопізмі *DOCUDRAMA* (1961) = *documentary* + *drama* – документальний фільм або вистава, згодом утворилися інші телескопічні слова: *DOCUHISTORY*, *DOCUMUSICAL*, *DOCUOPERA*, *DOCURECREATION*, основною особливістю яких є їхнє узагальнене значення – «засновані на документальних фактах». Шляхом «афіксації» компонентів телескопізмів було створено інші словотворчі елементи: за допомогою префіксів: *agri-* (*AGRIBUSINESS* (1955) – сільське господарство на комерційній основі; *cyber-* (*CYBERCLINIC*, *CYBERMEDIA*, *CYBERPOLITICS*); *e-* (*E-BUSINESS* (1997) – електронний бізнес; *e-cash* – електронні гроші); *Euro-* (*EURODEPOSIT*; *EUROMARKET* – Європейське економічне співтовариство та за допомогою суфіксів: *-(a)holic* (*COFFEHOLIC* – людина, яка дуже любить каву; *POLITICOHOLIC* – людина, яка надзвичайно зацікавлена політикою; *SWEETAHOLIC* – людина, яка дуже любить солодке; *WORKAHOLIC* – людина, яка багато працює); *-(a)thon* (*BIKEATHON* – тривале катання на велосипеді; *DANCETHON* – довгий і стомливий танець; *WORKATHON* – напружена робота); *-erati* (*CULTURATI* (1980) – інтелектуальна еліта; *GLAMORATI*; *TECHNORATI*); *-gate* (*IRANGATE* (1987) – політичний скандал, пов'язаний із таємним продажем США зброї Ірану; *DEBATEGATE*; *OILGATE*) [2, 430]; *-tele*

(*TELESHOPPING* – замовлення покупок по телефону; *TELEBANKING* – фінансова служба, яка дає змогу клієнту проводити банківські операції через домашній комп'ютер; *telecommuter* – той, хто працює вдома); – *phobia* (*CYBERPHOBIA*; *TELEPHOBIA* – з узагальненим значенням боязні сучасної техніки).

Найчастіші та найпродуктивніші типи словотворення за допомогою телескопії: – іменники: *ALCOLOCK* = *alcohol* + *lock* – електронний пристрій, вмонтований у систему запалювання автомобіля, що унеможливує запуск двигуна п'яним водієм; *GEEP* (1970) = *goat* + *sheep* – гібридне потомство від кози та вівці; *FOLKSONOMY* (early 21st century) = *folks* + *taxonomy* – система класифікації та організації онлайн-контенту на різні категорії; *MOVIEOKE* (early 21st century) = *movie* + *karaoke* – форма розваги у сучасних клубах, фільм з елементами караоке; – прикметники: *ADORKABLE* = *adorable* + *dork* – чудовий, чарівний (з відтінком екстравагантності); *BEAUTIFECT* (early 21st century) = *beautiful* + *perfect*; *FANTABULOUS* (1950) = *fantastic* + *fabulous* – чудовий, надзвичайний; *GINORMOUS* (1940) = *gigantic* + *enormous* – величезний; *SQUOVAL* (1992) = *square* + *oval*: *Squoval nails are the trend*; – рідше при використанні телескопії утворюються прислівники: *ABSOTIVELY* = *absolutely* + *positively* – рішуче; – дієслова: *TO RECOMEMBER* = *recollect* + *remember* – нагадати, щоб запам'ятати; *TO SCURRY* (early 19th century) = *scatter* + *hurry* – швидка хода маленькими кроками.

Основні сфери вживання телескопізмів: – побут: (*CAMCORDER* (1980) = *camera* + *recorder* – відеокамера; *CARJACK* (1990) = *car* + *hijack* – крадіжка автомобіля з використанням зброї; *GLOBESITY* (21st century) = *global* + *obesity* – світова проблема ожиріння; *JEGGINGS* (21st century) = *jeans* + *leggings* – еластичні штани фасону джинсів для жінок; *SOUNDSCAPE* = *sound* + *landscape* – звуки навколишнього середовища), – засоби масової інформації: (*MACHINIMA* (early 21st century) = *machine* + *cinema* – практика або технологія виробництва анімаційних фільмів через маніпуляції графіки відеоігри; *NEWSCAST* (1930) = *news* + *broadcast* – програма останніх новин; *NOUSE* (21st century) = *nose* + *mouse* – нова форма комп'ютерної миші; – реклама: (*ADVERTORIAL* (1960) = *advertising* + *editorial* – інформаційна реклама; *EDUTAINMENT* (1980) = *education* + *entertainment* – комп'ютерні ігри або телевізійні програми, які мають освітні та розважальні функції; *INFOMERCIAL* (1980) = *information* + *commercial* – інформаційний рекламний ролик; *INFOTAINMENT* (1980) = *information* + *entertainment* – радіо- або телепрограма, призначена для отримання інформації та розваги; – наука: (*ANACRONYM* (1980) = *anachronism* + *acronym*: *URL is becoming an anacronym as no one can remember what the letters stand for*; *GUESSTIMATE* (1930) = *guess* + *estimate* – оцінювання на основі здогадок та розрахунків; – мистецтво, література та сфера розваги: (*DANCERCISE* (1960) = *dance* + *exercise* – танцювальна аеробіка; *SITCOM* (1960) = *situation* + *comedy* – комедія положень; – космонавтика та авіація: (*AVIONICS* (1940) = *aviation* + *electronics* – авіаційна радіоелектроніка; – медична сфера: (*AFFLUENZA* = *affluence* + *influenza* – афлюенца, депресивний стан молодих людей).

На сучасному етапі зросла кількість телескопізмів, пов'язаних із виникненням і широким застосуванням мережі Інтернет та комп'ютерів: *BIT* (1945) = *binary* + *digit* – біт: (14306); *EMOTICON* (1980) = *emotion* + *icon* – використання схематичного зображення людського обличчя для передачі емоцій в електронних текстах; *FREEWARE* (1980) = *free* + *software* – комп'ютерне програмне забезпечення, яке розповсюджується безкоштовно (4); *INTERNET* (1970) = *inter* + *network* – глобальна комп'ютерна мережа (Інтернет); *MODEM* (1958) = *modulator* + *demodulator* – модем, модулятор-демодулятор; *NETIZEN* (1990) = (*Inter*)*net* + *citizen* – активний користувач Інтернету; *PIXEL* (1965) = *picture* + *element* – піксель, найменший елемент зображення; *SYSOP* = *system* + *operator* – системний оператор. Сучасні телескопізми часто використовують у назвах торговельних марок відомих брендів: відома торгівельна марка *ADIDAS* є результатом скорочення імені *Adi Dassler*, засновника компанії з випуску спортивного одягу та взуття: *He wears the obligatory half-a-ton of metal round his neck and backwards baseball cap, and the album sleeve even includes the credit Footwear by Adidas – which gives a good idea of the priorities involved here*; велика та популярна компанія програмного забезпечення *MICROSOFT* (1975) = *microcomputer* + *software*: *I'm sure Microsoft will prove it doesn't work by changing something and not telling* (1989); відомий бренд жувальної гумки проти паління *NICORETTE* = *nicotine* + *cigarette*: *After 12 weeks of using the Nicorette Patch, 41 per cent of smokers gave up compared with only 10 per cent who used a dummy patch*.

Аналіз літератури та матеріалів Британського національного корпусу дає змогу простежити зростання продуктивності телескопії як одного з популярних новітніх способів словотвору сучасної англійської мови.

Перелік використаних джерел:

1. Деякі тенденції у розвитку телескопійних слів сучасної англійської мови / [Л. Ф. Омельченко, Н. М. Максимчук, П. О. Бех, Л. В. Биркун]. – К. : НМК ВО, 1992. – 59 с.
2. Зацний Ю. А. Розвиток словникового складу сучасної англійської мови / Ю. А. Зацний. – Запоріжжя: Запорізь. ун-т, 1998. – 429 с.
3. Зацний Ю. А. Шляхи і способи збагачення сучасної розмовної лексики англійської мови / Ю. А. Зацний // *Нова філологія*. – 2009. – Вип. 34. – С. 189–195.
4. *British National Corpus* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://corpus.byu.edu/bnc/>
5. *Oxford Dictionaries Online* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://oxforddictionaries.com>.